

UDHËZUES PËR SUBJEKTET E LIGJIT PËR PARANDALIMIN E PASTRIMIT TË PARAVE DHE FINANCIMIT TË TERRORIZMIT

RISQET PP/ FT QË LIDHEN ME COVID19

Ky dokument informues paraqet një përmbledhje të shkurtër të Risqeve PP/FT që lidhen me Covid 19, ndikimit që ato kanë në aktivitetin parandalues dhe masave që duhet të ndërmerren nga subjektet e ligjit, për reduktimin dhe administrimin efektiv të tyre.

Ndryshimet në panoramën e riskut PP/FT

Pandemia COVID-19 është shoqëruar me mënyra të ndryshme reagimi nga qeveritë, të cilat përfshijnë ndihma sociale, nismat e lehtësimit të barrës tatimore, masat e kufizimit të lëvizjes dhe udhëtimeve. Ndermarrja e këtyre masave mund të ofrojë mundësi të reja për kriminelët dhe terroristët, për të siguruar të ardhura të jashtëligjshme dhe mundësuar procesin e pastrimit të tyre. Bazuar në analizimin e informacionit të burimeve të hapura dhe reagimet e marra nga subjektet e ligjit në nivel ndërkombëtar në vijim paraqitet disa nga çështjet që lidhen me veprat e origjinës dhe risqet PP/FT.

Rritja e mashtrimeve: Të dhënat e raportuara tregojnë se gjatë kësaj periudhe kriminelët kanë provuar të shfrytëzojnë gjëndjen e pandemisë për të mbledhur fonde për organizata bamirëse fiktive, mashtrime në fushën e mjekësisë (përfshirë këtu dhe mashtrimet për investime) dhe shitjet në internet të ilaçeve të falsifikuara dhe furnizimeve mjekësore, siç janë pajisjet e testimit dhe ato që shërbejnë për mbrojtjen personale. Në vijim paraqiten disa nga mënyrat e përdorura për këtë qëllim:

- Duke u prezantuar si zyrtarë të qeverisë;
- Falsifikimi, përfshirë këtu i produkteve thelbësore (furnizimet mjekësore dhe ilaçet)
- Mbledhja e fondeve për organizata fiktive në fushën e bamirësisë;
- Skema të mashtrimit në fushën e investimeve;

Krimi në internet: Kriminelët shfrytëzojnë problematikën që shoqëron COVID-19 për të instaluar viruse (malware) në kompjuterat personal ose telefonat celular. Në disa nga përpjekjet e fundit, kriminelët krijuan email të rremë të Organizatës Botërore të Shëndetit (*phishing*), instaluan viruse (malware) në aplikacione të telefonave celularë që përdoren për të gjurmuar rastet e të infektuarve si dhe kanë dërguar mesazhe SMS duke pretenduar të jenë personel mjekësor, duke kërkuar pagesa për trajtimin e ofruar ose duke premtuar ofrimin e fondeve për ndihmë emergjente.

Në vijim paraqiten disa nga mënyrat e përdorura për këtë qëllim.

- Sulme të postës elektronike dhe përdorimi i SMS;
- Mashtrimet nëpërmjet kompromentimit të postës elektronike të biznesit;
- Sulmeve kundrejt pagesës (Ransomware);

Ndryshimi i sjelljeve financiare: institucionet financiare kanë mbyllur një pjesë të degëve dhe zhvillojnë aktivitetin e tyre me orare të reduktuara. Në këto kushte klientët të cilat nuk janë të familjarizuar me platformat e shërbimit në internet, mund të jenë më të ekspozuar ndaj mashtrimve ndërkohë që klientët që nuk kanë qasje në këto shërbime mund të transferojnë pasuritë në ekonominë informale.

Në vijim paraqiten disa nga risqet që lidhen me sjelljen financiare të klientit.

- Rritje e numrit të transaksioneve në distancë;
- Mungesa e përvojës me platformat në internet
- Shërbime financiare të palicencuara;

Abuzimi me fondet qeveritare ose ndihma financiare ndërkombëtare dhe risku i korrupsionit: Kriminelët mund të mashtrorjnë në kërkesat që bëjnë për fondet mbështetese që ofrohen nga qeveria duke u paraqitur si përfaqësues të bizneseve legjitime. Faktorët kryesor të riskut lidhen me;

- Abuzimin e masave stimuluese të ofruara nga programet qeveritare;
- Ndihma financiare ndërkombëtare dhe risku në rritje i korrupsionit;

Luhatjet e sektorit financiar: Në kushtet rënies ekonomike, kriminelët dhe terroristët mund të kërkojnë të investojnë në pasuri të paluajtshme ose biznese me probleme, të cilat mund të përdoren për të gjeneruar para dhe për të fshehur të ardhurat e jashtëligjshme. Mënyra të tjera janë dhe përdorimi i fondeve nga aktivitetet kriminale në procedurat e falimentimit të bizneseve apo ristrukturimi i kredive. Faktorët kryesor të riskut lidhen me;

- Rënien ekonomike
- Rritjen e transaksioneve me para në dorë;
- Përdorimi i aseteve virtuale;
- Tregëtimi mbi bazën e informacionit të brendshëm (insider trading);

Financimi i Terrorizmit: Ekziston shqetësimi se grupet terroriste mund të përdorin krizën e COVID-19 për të mbledhur ose transferuar dhe për të intensifikuar aktivitetin e tyre të jashtëligjshëm.

Në mënyrë të përmbledhur, risqet e PP/FT që vijnë nga kërcënimet dhe dobësitë e sipërpërmendura konsistojnë në:

- Përdorimi në rritje i skemave në internet ose aseteve virtuale, në fazën e shtresëzimit (layering) për të pastruar të ardhurat e jashtëligjshme;
- Kriminelët gjejnë mënyra për të shfrytëzuar mangësitë në kontrollet e brendshme të vigjilencës së duhur, që vijnë si pasojë e punës në distancë;
- Rritje të mundshme të transaksioneve jo në përputhje me profilet e klientëve, përdorimin e ekonomisë informale për të siguruar financim pasi ofruesit tradicionalë mund të jenë mbyllur dhe rritja e qarkullimit të shumave të konsiderueshme të parasë;
- Përdorimi i personave juridikë për të mashtruar në fondet qeveritare dhe më pas pastrimi i tyre, duke përfituar nga bizneset e ligjshme, ose për të fshehur fondet përmes procesit të falimentimit;
- Kriminelët dhe terroristët që përdorin pandeminë për të vepruar në linja të reja biznesit që karakterizohen nga nivel i lartë likuiditetesh dhe përdorim i lartë i veprimeve me para në dorë;